దైవైపాగ్ం సుకృతంయూరాద్ధిః । తదస్యత్తరోఽభిశ్రీణాతి । యదైవై-
షాం దుష్కృతంయూఽరాద్ధిః । తదస్యత్తరొఽపహన్తి । బ్రాహ్మణ-
స్యం జయతి । అముమైవాదిత్యం భాగ్ంతృవ్యస్య సంవిన్దన్తె ॥ ౫ం ॥

భవతి భవతిక్రియతె పురుషో జయత్యజయజ్జయత్యేకం చ ॥
ఉద్ధన్యమాన్తం నవైతాన్తి సన్తతిరెకవిగ్ంశ ప్రతిష్ఠాం
ప్రజాపతిర్వృత్తషట్ ॥ ౬ ॥

ఉద్ధన్యమానగ్ంశోచిష్కెశొఽగ్నె సవతాన్తనతిగ్రాహ్యవై-
శ్వదైవమాలభన్తే పఞ్చాశత్ ॥ ౫ం ॥ హరిః ఓమ్ ॥

తృతీయప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ దైవాస్తురాస్సంయత్తా ఆసన్ । తే దైవా విజయ-
ముపయన్తః । అగ్నీషోమయోస్తెజస్వినీస్తనూస్సం న్యదధత ।
ఇదము నో భవిష్యతి । యదినో జైష్యన్తీతి । తెనాగ్నీషోమావపా-
కామతామ్ । తే దైవా విజిత్య । అగ్నీషోమావనువ్యచ్ఛన్ । తేఽ-
గ్నిమన్వవిన్దన్నృతుషూథన్నమ్ । తస్య విభక్తీభిస్తెజస్వినీస్తనూర-
వారున్ధత ॥ ౧ ॥ తె సోమమన్వవిన్దన్ । తమఘ్నన్ । తస్య య-
థాఽభిజ్ఞాయం తనూర్వ్యగృహ్ణత । తే గ్రహా అభవన్ । తద్గ్రి-
హాణాం గ్రహత్వమ్ । యస్తైవం విదుషొ గ్రహా గృహ్యన్తె । త-
స్యైవ గృహీతాః । నానాఽగ్నెయం పునర్ధాయే కుర్యాత్ ।
యదనాగ్నెయం పునర్ధాయే కుర్యాత్ । వ్యృద్ధమేవ తత్ ॥ ౨ ॥
అనాగ్నెయం వా ఏతత్క్రియతె । యత్తనమిధస్తనూనపాతమిడో

బర్హిర్యజతి । ఉభావాగ్నేయావాజ్యభాగౌ స్యాతామ్ । అనాజ్య-
భాగౌ భవత ఇత్యాహుః । యదుభావాగ్నేయావన్వక్ష్యేతి । అ-
గ్నయే పవమానాయోత్తరస్యాత్ । యత్పవమానాయ । తేనా-
జ్యభాగః । తేన సౌమ్యః । బుధన్వత్యాగ్నేయస్యాజ్యభాగస్య పురో-
నువాక్యా భవతి ॥ 3 ॥ యథా సుప్తం బోధయతి । తాదృగేవ తత్ ।
అగ్నిన్యక్తాః పత్నీసంయాజానామ్యచస్యుః । తేనాగ్నేయగ్ం స-
ర్వం భవతి । ఏకధా తేజస్వినీం దేవతాముపైతీత్యాహుః । సైన-
మిశ్వరా ప్రీదహా ఇతి । నేతి బ్రూయాత్ । ప్రీజనయన్తం వా అగ్నిః ।
ప్రీజననమేవోపైతీతి । కృతయజుస్సంభృతసంభార ఇత్యాహుః ।
ర ॥ న సంభృత్యాస్సంభారాః । న యజుః కార్యమితి । అథో ఖలు ।
సంభృత్యా ఏవ సంభారాః । కార్యం యజుః । పున్రరాధేయస్య స-
మృద్ధ్యై । తేనోపాగ్ంశు ప్రచరతి । ఏషా ఇవ వా ఏషః । యత్పు-
నరాధేయః । యథోపాగ్ంశు శుష్టమిచ్ఛతి ॥ ౫ ॥ తాదృగేవ
తత్ । ఉచ్చైశ్చిస్విష్టకృతముత్సృజతి । యథా క్షిప్తం విత్వా పా-
హ్వాయమితి । తాదృగేవ తత్ । ఏకధా తేజస్వినీం దేవతాముపై-
తీత్యాహుః । సైనమిశ్వరా ప్రీదహా ఇతి । తత్తథా నోపైతి । ప్రీ-
యూజాస్తూయూజేష్వేవ విభక్తీః కుర్యాత్ । యథాపూర్వమాజ్యభా-
గౌ స్యాతామ్ । ఏవం పత్నీసంయాజాః ॥ ౬ ॥ తదై వైశ్వానరవత్యృ-
జనవత్తరముపైతీతి । తదాహుః । వ్యృద్ధంవా ఏతత్ । అనాగ్నే-
యం వా ఎతత్క్రియత ఇతి । నేతి బ్రూయాత్ । అగ్నిం ప్రథమం

విభక్తీనాం యజతి । అగ్నిముత్తమం పత్నీసంయాజానామ్ । తేనాగ్నేయమ్ । తేన సమృద్ధంక్రియతే ఇతి ॥ ౭ ॥

అర్తున్ధతైవ తస్మనతి సంభృతసంభార ఇత్యాహుర్తిచ్ఛతి పత్నీసంయాజా నవ చ ॥ ౮ ॥

దేవా వై యథాదర్శం యజ్ఞానాహరన్త । యోఽగ్నిష్టోమమ్ । య ఉక్థ్యమ్ । యోఽతిరాత్రమ్ । తే సహైవ సర్వే వాజపేయమపశ్యన్ । తే । అన్యోన్యస్మై నాతిష్ఠన్త । అహమగ్రేన యజా ఇతి । తేఽబ్రువన్ । ఆజిమస్య థావామేతి ॥ ౯ ॥ తస్మిన్నాజిమథావన్ । తం బృహస్పతిరుదజయత్ । తేనాయజత । ససామ్రాజ్యమగచ్ఛత్ । తమిన్ద్రోఽబ్రవీత్ । మామగ్రేన యాజయేతి । తేనేన్ద్రమయాజయత్ । సోఽగ్రం దైవతానాం పర్యైత్ । అగచ్ఛత్సామ్రాజ్యమ్ । అతిష్ఠన్తాస్మై జ్యైష్ఠ్యాయ ॥ ౧౦ ॥ య ఏవం విద్వాన్ వాజపేయేన యజతే । గచ్ఛతి సామ్రాజ్యమ్ । అగ్రగ్ం సన్నానాం పర్యేతి । తిష్ఠన్తేఽస్మై జ్యైష్ఠ్యాయ । స వా ఏష బార్హస్పత్యస్య చైవ రాజన్యస్య చ యజ్ఞః । తం వా ఏతం వాజపేయ ఇత్యాహుః । వాజాభ్యో వా ఏషః । వాజగ్ం హ్యేతేన దైవా ఐచ్ఛన్న । సోమో వై వాజపేయః । యో వై సోమం వాజపేయం వేద ॥ ౧౧ ॥ వాజ్యేవైనం పీత్వా భవతి । అన్నమస్యాజీ జాయతే । అన్నం వై వాజపేయః । య ఏవం వేద । అత్త్యన్నమ్ । అస్యాన్నాదో జాయతే । బ్రహ్మ వై వాజపేయః । య ఏవం వేద । అత్తి బ్రహ్మణాన్నమ్ ।

ఆఽస్య బ్రహ్మా జాయతే ॥ ౧౧ ॥ వాగ్వై వాజస్య ప్రసవః । యవ్వై వం వేద । క్షరతి వాచా ధీర్యమ్ । ఏనం వాచా గచ్ఛతి । ఆపీవత్తీం వాచం వదతి । ప్రజాపతిర్దేవేభ్యో యజ్ఞాన్వ్యదిశత్ । స ఆత్మన్వాజపేయమధత్త । తం దేవా అబ్రువన్ । ఏష వావ యజ్ఞః । యద్వాజపేయః ॥ ౧౨ ॥ అజైర్యవ నోత్తారిస్వతి । తేభ్య ఏతా ఉజ్జితీః పర్యయచ్ఛత్ । తావా ఏతా ఉజ్జితయో వ్యాఖ్యాయన్తే । యజ్ఞస్య సర్వత్వాయ । దైవతానామసర్భగాయ । దైవా వై బ్రహ్మణశ్చన్నస్య చ శమలమపాఘ్నన్ । యద్బ్రహ్మణశ్శమలమాసీత్ । సా గాథా నారాశగ్ంస్యభవత్ । యదన్నస్య । సా సురా ॥ ౧౩ ॥ తస్మాద్దాయతశ్చ మత్తస్య చ న ప్రతిగృహ్యామ్ । యత్ప్రతిగృహ్ణీయాత్ । శమలం ప్రతిగృహ్ణీయాత్ । సర్వా వా ఏతస్య వాచోఽవరుద్ధాః । యో వాజపేయయాజీ । యా పృథివ్యాం యాఽగ్నౌ యా రథన్తరే । యాఽన్తరిక్షే యా వాయౌ యా వామదేవ్యే । యా ద్యవి యాఽఽదిత్యే యా బృహతి । యాఽఓషధీషు యా వనస్పతిషు । తస్మాద్వాజపేయయాజ్యృత్విజీనః । సర్వా హ్యస్య వాచోఽవరుద్ధాః ॥ ౧౪ ॥

ధాతా మేత్తి జ్యేష్ఠ్యాయ వేద బ్రహ్మా జాయతే వాజపేయస్సురాఽఽర్త్విజీన ఏకం చ ॥ ౩ ॥

దైవా వై యదగ్నేర్గార్హపత్యస్య నావారున్ధత । తదతిగ్రాహ్యైరతిగృహ్యావారున్ధత । తదతిగ్రాహ్యాణామతిగ్రాహ్యత్వమ్ ।

యజతిగ్రాహ్యా గృహ్యన్తే । యద్దేవానాం ర్భక్షస్తస్య నావరున్ధే ।
తద్దేవ తైరతిగృహ్యనరున్ధే । పఞ్చగృహ్యన్తే । పాఙ్క్తో యజ్ఞః ।
యావానేవ యజ్ఞః । తమాప్త్వావరున్ధే ॥ ౧౫ ॥ పర్వ ఇన్ద్రాగ్నీ
భవన్తి । ఏకధైవ యజమాన ఇన్ద్రియం దధతి । సప్తదశపాత్రాణి.
త్యా గ్రహా గృహ్యన్తే । సప్తసప్తాక్షాః ప్రజాపతిః । ప్రజాపతైరా ప్నోత్య ।
ఏకయర్చా గృహ్ణాతి । ఏకధైవ యజమానే వీర్యం దధాతి । స్తోమ.
గ్రహాగ్ంశ్చ సురాగ్రహాగ్ంశ్చ గృహ్ణాతి । ఏతద్వై దైవానాం పర్వ.
మమన్నమ్ । యథ్సామః ॥ ౧౬ ॥ ఏతన్మనుష్యాణామ్ । యథ్సురా । ప్రత్య-
మేనావాస్మా అన్నాద్యేనావరమన్నాద్యమవరున్ధే । స్తోమగ్రహాన్గృ.
హ్ణాతి । బ్రహ్మణో వా ఏతత్తేజః । యథ్సామః । బ్రహ్మణ ఏవ తేజ.
స్తా తేజో యజమానే దధాతి । సురాగ్రహాన్గృహ్ణాతి । అన్నస్య వా
ఏతచ్ఛమలమ్ । యథ్సురా ॥ ౧౭ ॥ అన్నస్యైవ శమలేన శమలం యజ.
మానాదపహన్తి । స్తోమగ్రహాగ్ంశ్చ సురాగ్రహాగ్ంశ్చ గృహ్ణాతి ।
పుమాగ్ంసౌ వై సోమః । స్త్రీసురా । తన్మిథునమ్ । మిథునమేవాస్య
తద్వ్యృద్ధిం కరోతి ప్రజననాయ । ఆత్మానమేవ సోమగ్రహైస్సృణో.
తి । జాయాగ్ంసురాగ్రహైః । తస్మాద్వాజపేయయాజ్యముస్మిన్లోకే
స్త్రియగ్ం సంభవతి । వాజపేయాభిజిత్యగ్ం హ్యస్య ॥ ౧౮ ॥ పూర్వే
సోమగ్రహా గృహ్యన్తే । అపరే సురాగ్రహాః । పుర్తోఽగ్ం సోమ.
గ్రహాన్దధాతి । పశ్చాద్దధగ్ం సురాగ్రహాన్ । పాపవస్యసస్య
విధృత్యై । ఏష వై యజమానః । యథ్సామః । అన్నగ్ం సురా ।

సోమగ్రహాగ్ంశ్చ సురాగ్రహాగ్ంశ్చ వ్యతిషజతి । అన్నాద్యేనైవైనం వ్యతిషజతి ॥ ౧౯ ॥ సంపృచస్థ్న సంమా భద్రేణ పృఙ్క్తేత్యాహ । అన్నం వై భద్రమ్ । అన్నాద్యేనైవైనగ్ం సగ్ంసృజతి । అన్నస్యావాఽతచ్ఛమలమ్ । యఙ్ఞరా । ఏష వై ఖలు వైశమలమ్ । ఏష ఏవా ఏనమేతచ్ఛమలేన వ్యతిషజతి । యథ్సోమగ్రహాగ్ంశ్చ సురాగ్రహాగ్ంశ్చవ్యతిషజతి । విపృచస్థ్న విమా ఏష ఏనా పృఙ్క్తేత్యాహ । ఏష ఏనైవైనగ్ం శమలేన వ్యావర్తయతి ॥ ౨౦ ॥ తస్మాద్వాజపేయ-యాజీ పూతో మేధ్యో దక్షిణ్యాః । పాఞ్చదవతి సామగ్రైహ్యా । అముమైవ తైర్లోకమభిజయతి । ప్రత్యుఙ్ఙ్ఞరాగ్రైహ్యాః । ఇమమైవ తైర్లోకమభిజయతి । ప్రతిష్ఠ్స్థి సామగ్రైహ్యాః । యూనద్దేవ సత్యమ్ । తేన సూయతే । నాజసృద్భ్యస్సురాగ్రహాఽహరస్థి । అనృతేనైవ విశ్వగ్ం సగ్ంసృజతి । స్థిరణ్యపాత్రమధోః పూర్ణం దదాతి । ప్రధ్వర్యోసైనీతి । ఏకధా బ్రిహ్మణ ఉప హరతి । ఏకధైవ యజమాన ఆయుస్తేజో దధాతి ॥ ౨౧ ॥

ఆప్త్వావరున్ధే సోమశ్శమలా యఙ్ఞరాహ్యాయ్యం వ్యతిషజతి వ్యావర్తయతి సృజతి చత్వారిచ ॥ 3 ॥

బ్రిహ్మవాదినో వదన్థి । నాగ్నిష్టోమో నోక్థ్యః । నషోడశీ వాతిరాత్రః । అథ కస్మాద్వాజపేయై సర్వే యజ్ఞక్రితవోఽవరుథ్యన్తఇతి । ప్రజభిరితి బ్రూయాత్ । ఆగ్నేయు ఫ్రజామాలభతే । అగ్నిష్టోమమైవ తేనావరున్ధే । ఐన్ద్రాగ్నోక్థ్యమ్ । ఐన్ద్రోణ షోడశినస్త్రా-

త్రమ్ । సారస్వత్యా ఽతిరాత్రమ్ ॥ ౨౨ ॥ మారుత్యా బృహతస్త్రో-
త్రమ్ । ఏతావన్తో వై యజ్ఞక్రతవః । తాన్పశుభిరేవావరున్ధే । ఆత్మా-
నమేవ స్పృణోత్యగ్నిష్టోమేన । ప్రాణాపానావుక్థ్యేన । వీర్యగ్ం
షోడశినస్త్రైతేణ । వాచమతిరాత్రేణ । ప్రజాం బృహతస్త్రైతేణ ।
ఇమమేవ లోకమభిజయత్యగ్నిష్టోమేన । అన్తరిక్షముక్థ్యేన ॥ ౨౩ ॥ సువర్గం
లోకగ్ం షోడశినస్త్రైతేణ । దైవయానానేవ పథ ఆరోహత్యతిరా-
త్రేణ । నాకగ్ం రోహతి బృహతస్త్రైతేణ । తేజ ఏవాత్మన్ధత్త
ఆగ్నేయేన పశునా । ఓజో బలమైన్ద్రాగ్నేన । ఇన్ద్రియమైన్ద్రేణ ।
వాచగ్ం సారస్వత్యా । ఉభావేవ దేవలోకం చ మనుష్యలోకం
చాభిజయతి మారుత్యా వశయా । సప్తదశ ప్రాజాపత్యాన్పశూనా-
లభతే । సప్తదశః ప్రజాపతిః ॥ ౨౪ ॥ ప్రజాపతేరాప్త్యై । శ్యామా
ఏకధూపా భవన్తి । ఏవమివ హి ప్రజాపతిస్సమృద్ధ్యై । తాన్పర్య-
గ్నికృతానుథ్సృజతి । మరుతో యజ్ఞమజిఘాగ్ంసన్ప్రజాపతేః । తేభ్య
ఏతాం మారుతీం వశామాలభత । తయైవైనానశమయత్ । మారు-
త్యా ప్రచర్య । ఏతాన్పంజపయేత్ । మరుత ఏవ శమయిత్వా ॥
౨౫ ॥ ఏతైః ప్రచరతి । యజ్ఞస్యాధూతాయ । ఏకధా వపాజు-
హోతి । ఏకదైవత్యా హి । ఏతే । అథో ఏకధైవ యజమానే
వీర్యం దధాతి । నైవారేణ సప్తదశశరావేణైతర్ హి ప్రచరతి ।
ఏతత్పురోడాశైర్యజేత । అథో పశూనామేవ ఛిద్రమపి దధాతి ।
సారస్వత్యోత్తమయా ప్రచరతి । వాగ్వై సరస్వతీ । తస్మాత్వా-

ణాన్తాం వాగుత్తమా । అథో ప్రజాపతావైవ యజ్ఞం ప్రతిష్ఠాపయతి । ప్రజాపతిర్హి వాక్ । అపన్నదతీ భవతి । తస్మాన్నానుప్యాస్సర్వాం వాచం వదన్తి ॥ ౬౬ ॥

అతిరాత్రమన్తరితముక్థ్యేన ప్రజాపతిశ్శమయిత్వోత్తమయ్యా ప్రచరతి షట్చ ॥ ౪ ॥

సావిత్రం జుహోతి కర్మణఃకర్మణః పురస్తాత్ । కస్తద్దేవతేత్యాహుః । యదాజ్ఞపేయస్య పూర్వం యదపరమితి । సవితృప్రసూత ఏవ యథాపూర్వం కర్మాణి కరోతి । సవనే సవనే జుహోతి । ఆక్రమణమేవ తచ్ఛేత్తుం యజమానః కురుతే । స్వర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । వాచస్పతిర్వాచమద్య స్వదాతి న ఇత్యాహ । వాగ్వై దైవానాం పురాఽన్నమాసీత్ । వాచమేవాస్మా అన్నగ్గం స్వదయతి ॥ ౬౭ ॥ ఇన్ద్రస్య వజ్రోసి వార్త్రఘ్న ఇతి రథముపావహరతి విజిత్యై । వాజస్యనుప్రసవే మాతరం మహీమిత్యాహ । యద్వైచ్ఛవేయమ్ । యన్మాచ్ఛస్యామధి । తద్దైవావరున్ధే । అథో తస్మిన్నేవాభయైఽభిషిచ్యతే । అశ్వస్యన్తరమృతమశ్వం భేషజమిత్యశ్వస్యల్పాలయతి । అశ్వవా అశ్వస్య తృతీయం ప్రవిష్టమ్ । తదనుప్రేన్తన్వవప్లవతే । యదశ్వం పల్పూలయతి ॥ ౬౮ ॥ యదైవాస్యాశ్వం ప్రవిష్టమ్ । తద్దైవావరున్ధే । బహు వా అశ్వో మైధ్యముపగచ్ఛతి । యదశ్వం పల్పూలయతి మైధ్యానైవైనాన్కరోతి । వాయుర్వా త్వామనుర్వా త్వేత్యాహ । ఏతా వా ఏతం దైవత్రా అగ్రే అశ్వమయుఞ్జన్ ।

తాభిర్వైనాన్ యునక్తి । సవస్యోజ్జిత్యై । యజుషా యునక్తి వ్యావృత్త్యై ॥ ౯ ॥ అపాంనపాదాశుహేమన్నితి సంమార్ష్టి । మేధ్యానైవైనానకరోతి । అథో ప్రైత్యేవైనానాజిగ్ం సరిష్యతః । ప్రిష్ణుక్రీమాన్కమతే । విష్ణురేవ భూత్వేమాన్లోకాన్జయతి । వైశ్వదేవో వై రథః । అజైకపాదహిర్బుధ్నో రథం యావిత్యాహ । యా ఏవ దైవత్రా రథే ప్రవిష్టాః । తాభ్య ఏవ నమస్కరోతి । ఆత్మనోఽనార్త్యై । అశేమరథం భావుకోఽస్య రథ్యోభవతి । య ఏవం వేద ॥ 3౦॥

ప్రస్రవయతి ప్లుష్వాలయతి వ్యానృత్త్యా అనార్త్యై ద్వేచ ॥ ౧౧॥

దైవస్యాహగ్ం సవితుః ప్రసవే బృహస్పతినా వాజజిత్యా వాజం జేష్యమిత్యాహ । సవిత్రేవ ప్రసూత ఏవ బ్రహ్మణావాజమజయతి । దైవస్యాహగ్ం సవితుః ప్రసవే బృహస్పతినా వాజజిత్యా వర్ష్మిష్ఠం నాకగ్ంయహేయమిత్యాహ । సవిత్రేవ ప్రసూత ఏవ బ్రహ్మణా వర్ష్మిష్ఠం నాకగ్ం రోహతి । చాత్వాలే రథచక్రమినిమితగ్ం రోహతి । అథో వా అఙ్గిరస ఉత్తమాస్వర్గం లోకమాయన్ । ప్రాతో దేవ యజమానస్వర్గం లోకమేతి । ఆవేష్టయతి । వజ్రో వై రథః । వజ్రేణైవ దిశోఽభిజయతి ॥ 3౧॥ వాజినాగ్ంసామగాయతే । అన్నం వై వాజః । అన్నమేవావరున్ధే । వాచో వష్కయ దేవేభ్యోఽపాక్రామత్ । తద్వనస్పతిరన్వపిశత్ । సైషా వాగ్వనస్పతిమయీ వదతి । యా దున్దుభా । తస్మాద్దున్దుభిస్సర్వా వాచోఽతి వదతి । దున్దుభిర్హన్యమాహన్యన్తిపరమా వా

ఏషా వాక్ ॥ 30 ॥ యా దుందుభౌ । ప్రథమయైవవాచాఽవరుద్ధా వాచమవరున్ధే । అథో ఖల్వాహుర్యజమానో ఽవరున్ధే । ఇన్ద్రాయ పాచం వదతేన్ద్రం వాజం జాపయతేన్ద్రో వాజమజయిదిత్యాహ । ఏష వా ప్రతిహర్తా । యో యజతే । యజమాన ఏవ వాజముజ్జయతి । సప్తదశ ప్రవ్యాధానాజిం ధావన్తి । సప్తదశో వై స్తోత్రం భవతి । సప్తదశసప్తదశీయన్తే ॥ 33 ॥ సప్తదశఃప్రజాపతిః । ప్రజాపతేరాప్త్యై । అర్వాఽసి సప్తిరసి వాజ్యసీత్యాహ । అగ్నిర్వా అర్వా । వాయుస్సప్తిః । ఆదిత్యో వాజీ । ఏతాభిరేవాస్తే దైవతాభిర్దేవ రథం యున క్తి । ప్రస్తిష్టవాహినం యున క్తి । ప్రస్తిష్టవాహీవై దేవరథః । దైవరథమేవాస్తే యున క్తి ॥ 34 ॥ వాజినో వాజం ధావత కాష్ఠాం గచ్ఛతేత్యాహ । సువర్గో వై లోకః కాష్ఠా । సువర్గమేవ లోకం యన్తి । సువర్గం వా ఏతే లోకం యన్తి । య ఆజిం ధావన్తి । పాఙ్క్తో ధావన్తి । పాఙ్క్తో వై సువర్గో లోకః । చతస్సృభిరను మన్త్రయతే । చతస్రో వై ఛన్దాగ్ంసి । ఛన్దోభిరేవైనాన్సువర్గం లోకంగమయతి ॥ ప్ర వా ఏతేఽస్మాల్లోకాచ్చ్యవన్తే । య ఆజిం ధావన్తి । ఉదజ్యా అవర్తన్తే । అస్మాదేవ తేన లోకాన్నయన్తి । రథవిమోచనీయం జుహోతి ప్రతిష్ఠిత్యై । ఆత్మా వాజస్య ప్రసవో జగత్యాదిత్యాహ । అన్నం వై వాజః । అన్నమేవావరున్ధే । యథాలోకం వా ఏత ఉజ్జయన్తి । య ఆజిం ధావన్తి ॥ 35 ॥ కృష్ణలంకృష్ణలం వాజసృద్భ్యః ప్రయచ్ఛతి । యమేవతే వాజంలోకముజ్జయన్తి । తం పరిక్రీయావరున్ధే । ప్రక్తా బ్రహ్మణ

ఉపహరతి । ఏక ధైవ యజమానే వీర్యం దధాతి । దేవా వా ఓషధీష్వా-
జిమయుః । తా బృహస్పతిరుదజయత్ । స నీవారాన్నిరవృణీత ।
తస్మాన్నీవారాణాం నీవారత్వమ్ । నైవారశ్చరుర్భవతి ॥32॥ ఏతద్వై
దేవానాం పరమమన్నమ్ । యన్నీవారాః । పరమేణైవాస్మా అన్నా-
ద్యేనావరమన్నాద్యమనరున్ధే । సప్తదశశరావో భవతి । సప్తద్రోణః
ప్రజాపతిః । ప్రజాపతేరాప్త్యై । శ్రీరే భవతి । రుచమేవాస్మిన్ధత్తే ।
సర్విష్వాన్భవతి మేధ్యత్వాయ। బార్హస్పత్యో వా ఏష దేవతయా॥
33॥ యో వాజపేయేన యజతే । బార్హస్పత్యస్య ఏష చరుః ।
అశ్వాన్నరిష్యతస్సమ్ప్రుషశ్చైవ ఘృపయతి । యమేవ తే వాజం
లోకమ్ముజ్జయన్తి । తమేవావరున్ధే । అజీజపత వనస్పతయ ఇన్ద్రం
వాజం విముచ్యధ్వమితి దుందుభీ విముఞ్చతి । యమేవ తే వాజం
లోకమిన్ద్రియం దుందుభయ ఉజ్జయన్తి । తమేవావరున్ధే ॥ 34 ॥

అభిజయతి వా ఏషా వాగ్దీయన్తేఽస్మై యున క్తి గమయతి
య ఆజిం ధావన్తి భవతి దేవతయాఽష్టౌ చ ॥ ౬ ॥

తార్ప్యం యజమానం పరిధాపయతి । యజ్ఞో వై తార్ప్యమ్ ।
యజ్ఞేనైవైనగ్ం సమర్ధయతి । దర్భమయం పరిధాపయతి ।
పవిత్రం వై దర్భాః । పునాత్యేవైనమ్ । వాజం వా ఏషోఽవరుం-
ధ్సతే । యో వాజపేయేన యజతే । ఓషధయః ఖలు వై వాజః ।
యద్దర్భమయం పరిధాపయతి ॥ 35 ॥ వాజస్యావరుద్ధ్యై । జాయా
ఏహి సుప్తో రోహావేత్యాహ । పత్నియా ఏవైష యజ్ఞస్యాన్వార-

మ్యోఽనవచ్ఛిత్త్యై । సప్తదశారత్నిర్వ్యాసో భవతి । సప్తర్తవ్యః ప్రజాపతిః । ప్రజాపతేరాప్త్యై । త్రూపరశ్చతురశ్రిర్భవతి । గ్రాథూమం చ పాలమ్ । న వా ఏతే ప్రీహయో న యవాః । యద్గ్రాథూమాః ॥ ర౧ ॥ ఏవమివ హి ప్రజాపతిస్సమృద్ధ్యై । అథో అముమైవాస్మై లోకమన్నవన్తం కరోతి । వాసోభిర్వ్యష్టయతి । ఏష వై యజమానః । యమ్యాపః । సర్వదేవత్యం వాసః । సర్వాభిరేవైనం దేవతాభిస్సమర్ధయతి । అథో ఆక్రమణమేవ తత్కృత్వు యజమానః కురుతే । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । ద్వాదశవాఁఽప్రస్తవీయాని జుహోతి ॥ ర౨ ॥ ద్వాదశమాసాస్సంవత్సరః । సంవత్సరమైవ ప్రీణాతి । అథో సంవత్సరమైవాస్మా ఉపదధాతి । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । ద్వాభ్యాంకల్పేరోహతి । నవవైపురుషే ప్రాణాః । నాభిర్దశమీ । ప్రాణానైవ యథాస్థానం కల్పయిత్వా । సువర్గం లోకమేతి । ఏతావదై పురుషస్య స్వమ్ ॥ ర౩ ॥ యావత్ప్రాణాః । యావదైవాస్యాస్తి । తేన సహ సువర్గం లోకమేతి । సువర్దేవాగ్ం అగన్మేత్యాహ । సువర్గమైవ లోకమేతి । అమృతా అభూమేత్యాహ । అమృతమివ హి సువర్గో లోకః । ప్రజాపతేః ప్రజా అభూమేత్యాహ । ప్రాజాపత్యో వా అయం లోకః । అస్మాదేవ తేన లోకాన్నైతి ॥ ర౪ ॥ సమహం ప్రజయా సం మయా ప్రజేత్యాహ । ఆశిషమేవైతామాశాస్తే । ఆస్తపుత్రైశ్చ్నుస్తి । అన్నం వా ఇయమ్ । అన్నాద్యేనైవైనగ్ం సమర్ధయస్తి । ఊర్జాఽన్నస్తి । ఏతేహిస్తోకాదన్నమ్ ।

యచూషాः । స్తాఁద్దేవైనమ్హన్నాద్యేన సమర్ధయన్తి । పురస్తాత్స్వ-
ర్యఞ్చం ఘ్నన్తి ॥ రగి ॥ పురస్తాద్ధి ప్రతీచీనమన్నమద్యతే । శీర్ష్ణతో
ఘ్నన్తి । శీర్ష్ణతో హ్యన్నమద్యతే । దిగ్భ్యోఘ్నన్తి । దిగ్భ్య ఏవా-
స్మా అన్నాద్యమవరున్ధతే । ఊశ్వరో వా ఏష పరాఙ్ప్రదహుः ।
యో యూపగ్ంరోహతి । హిరణ్యమధ్యవరోహతి । అమృతం వై
హిరణ్యమ్ । అమృతగ్ం సువర్గోలోకः ॥ రఒ ॥ అమృత ఏవ సువర్గే
లోకే ప్రతి తిష్ఠతి । శతమానం భవతి । శతాయుः పురుషశ్శతేన్ద్రియः ।
ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతి తిష్ఠతి । పుష్ట్యై వా ఏతన్మూర్ధ్నమ్ । యద్దఙ్ । ఖి-
స్సంవథ్సరస్యాన్యాపశూన్పరి ప్రజాయతే । బస్తాజినమధ్యవరోహతి ।
పుష్ట్యామేవ ప్రజనన ఏతితిష్ఠతి ॥ రశి ॥

పరిధాపయతి గోధూమా జుహోతి స్వం నైతి ఘ్నన్త్యోకో నవ చ ॥ ఒ ॥

సప్తాన్నహోమాఞ్జుహోతి । సప్త వా అన్నాని । యావన్నైవా-
న్నాని । తానేవావరున్ధే । సప్త గ్రామ్యా ఓషధయः । సప్తారణ్యాः ।
ఉభయీషామవరుద్ధ్యై । అన్నస్యాన్నస్య జుహోతి । అన్నస్యాన్న-
స్యావరుద్ధ్యై । యదాజ్యేయయూజ్యనవరుద్ధస్యాశ్నీయాత్ ॥ రఴ ॥
అవరుద్ధేన వ్యృద్ధ్యేత । సర్వస్య సమవదాయ జుహోతి । అనవరుద్ధ-
స్యావరుద్ధ్యై । ఔదుమ్బరేణ స్రుచేణ జుహోతి । ఊగ్వా అన్నము-
దుమ్బరः । ఊర్జ ఏవాన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై । దైవస్య త్వా సవితుः
ప్రసవ ఇత్యాహ । సవితృప్రసూత ఏవైనం బ్రహ్మణాదేవతాభిర-

భిషిఞ్చతి । అన్నస్యాన్నస్యాభిషిఞ్చతి । అన్నస్యాన్నస్యావరుద్ధ్యై ॥ ౫౯ ॥
పురస్తాత్ప్రత్యఞ్చమభిషిఞ్చతి । పురస్తాద్ధి ప్రతీచీనమన్నమద్యతే । శీర్ష్ణ-
ష్టతోఽభిషిఞ్చతి । శీర్ష్టతో హ్యన్నమద్యతే । ఆముఖాదన్వవ
సాయయతి । ముఖత ఏవాస్మా అన్నాద్యం దధాతి । అగ్నేస్త్వా
సామ్రాజ్యేనాభిషిఞ్చామీత్యాహ । ఏష వా అగ్నేస్సవః । తేనైవైన-
మభిషిఞ్చతి । ఇన్ద్రస్య త్వా సామ్రాజ్యేనాభిషిఞ్చామీత్యాహ ॥ ౬౦ ॥
ఇన్ద్రియమేవాస్మిన్నేతేనదధాతి । బృహస్పతేస్త్వా సామ్రాజ్యేనా-
భిషిఞ్చామీత్యాహ । బ్రహ్మవై దేవానాం బృహస్పతిః । బ్రహ్మణై-
వైనమభిషిఞ్చతి । సోమగ్రహాగ్ంశ్చవదానీయాని చతిర్వగ్ర్హ్యుప
హరన్తి । అముమేవ తైర్లోకమన్నవన్తం కరోతి । సురాగ్రహాగ్ం-
శ్చానవదానీయాని చ వాజసృద్భ్యః । ఇమమేవ తైర్లోకమన్నవన్తం
కరోతి । అథో ఉభయస్యైవాభిషిచ్యతే । విషూథం కుర్వన్తి వాజ-
పతేః ॥ ౬౧ ॥ ఇన్ద్రియస్యావరుద్ధ్యై । అనిరుక్తాభిఃపాతస్సవనే స్తువన్తి ।
అనిరుక్తః ప్రజాపతిః । ప్రజాపతేరాప్త్యై । వాజవతీభిర్మాధ్యన్దినే ।
అన్నగ్ంవై వాజః । అన్నమేవావరున్ధే । శిపివిష్టవతీభిస్తృతీయసవనే ।
యజ్ఞో వై విష్ణుః । పశవశ్శిపిః । యజ్ఞ ఏవ పశూన్ప్రతి తిష్ఠతి । బృహ-
దన్త్యం భవతి । అన్తమేవైనగ్ం శ్రియై గమయతి ॥ ౬౨ ॥

అశ్నీయాదన్నస్యాన్నస్యావరుద్ధ్యా ఇన్ద్రస్యత్వా సామ్రాజ్యే-
నాభిషిఞ్చామీత్యాహ వాజసృతశ్శిపిస్త్రీణి చ ॥ ౮ ॥

వృషద్వం త్వేత్యాహ । ప్రజా వై పశవ: । ప్రజానామైవైతేన సూయతే । ద్రుషద్వమిత్యాహ । వనస్పతయో వై ద్రు । వనస్పతీనామైవైతేన సూయతే । భువనసద్వమిత్యాహ । యదా వై వసీయూ-స్భవతి । భువనమగ్నిర్నిధత్తి వై తమాహుః । భువనమేవైతేనగచ్ఛతి॥౩॥ అప్సుషదం త్వా ఘృతసద్వమిత్యాహ । అపామైవైతేన ఘృతస్య సూయతే।వ్యోమసద్వమిత్యాహ।యదా వై వసీయూన్భవతి । వ్యోమా-గ్నిర్నిధత్తి వై తమాహుః । వ్యోమైవైతేన గచ్ఛతి । పృథివిషదంత్వాఽన్తరిక్షసద్వమిత్యాహ। ఏషామైవైతేన లోకానాగ్ం సూయతే। తస్మా-ద్వాజపేయ యూజే నకంచన ప్రత్యవరోహతి । అపీవహి దేవతా-నాగ్ం సూయతే ॥ ౪॥ నాకసద్వమిత్యాహ । యదా వై వసీయూ-న్భవతి । నాకమగ్నిర్నిధత్తివైతమాహుః । నాకమైవైతేన గచ్ఛతి । యే గ్రహాఃపఞ్చజనీనాఇత్యాహ । పఞ్చజనానామైవైతేన సూయతే । అపాగ్ం రసముద్వయసమిత్యాహ।అపామేవైతేన రసస్య సూయతే। సూర్యరశ్మిగ్ం సమాభృతమిత్యాహ సశుక్రిత్వాయ ॥ ౫॥

గచ్ఛతి సూయతే నవ చ ॥ ౯ ॥

ఇన్ద్రో వృత్రగ్ం హత్వా । అసురాన్పరాభావ్య।పాఽమావా-స్యాం ప్రత్యాగచ్ఛత్ । తేపితరః పూర్వైద్యురాగచ్ఛన్ । పితృభ్యో యజ్ఞోఽగచ్ఛత్ । తం దేవాఃపునరయాచన్త।తమేభ్యో న పునరదదుః। తేఽబ్రువన్వరం వృణామహై । అథ వఃపునర్దాస్యామః । అస్మా

భ్యమైవ పూర్వేద్యుః క్రియాత్తా ఇతి ॥ ౫౬ ॥ తమేభ్యః పునరదదుః ।
తస్మాత్పితృభ్యః పూర్వేద్యుః క్రియతేఽయత్పితృభ్యః పూర్వేద్యుః క-
రోతిపితృభ్య ఏవ తద్ద్యజ్ఞం నిష్క్రీయ్య యజమానాః ప్రతనుతేసోమా-
యపితృపీతాయ స్వధా నమఇత్యాహపితురైవాధి సోమపీథమవరున్ధే
న హి పితా ప్రమీయమాణ ఆహైష సోమపీథ ఇతి । ఇన్ద్రియం వై
సోమపీథః । ఇన్ద్రియమేవ సోమపీథమవ రున్ధే । తేనేన్ద్రియేణ ద్వితీ-
యాంజాయామభ్యశ్నుతే ॥ ౫౭ ॥ ఏతదై బాహ్మణం పురా వా-
జశ్రవసా విదామక్రన్న । తస్మాత్తే ద్వేద్వే జాయే అభ్యాకుత । య
ఏవం వేద । అభి ద్వితీయాం జాయామశ్నుతే । అగ్నయే కవ్యవాహ-
నాయ స్వధా నమ ఇత్యాహ । యఏవ పితృణామగ్నిః । తంప్రీణాతి ।
త్రిరాహుతీర్జుహోతి । త్రిర్నిదధాతి । షట్త్సు సంపద్యన్తే ॥ ౫౮ ॥
షడ్వా ఋతవః । ఋతూనేవ ప్రీణాతి । త్రూష్ణీం మేక్షణమాదధాతి ।
అస్తి వై హి ప్రపృ ఋతుర్న వా । దైవాన్ వైపితృన్ప్రీణాతీన్ ।
మనుష్యాః పితరోఽను పరిపతేత్ । త్రిర ఆహుతీర్జుహోతి । త్రిర్నిద-
ధాతి । షట్త్సంపద్యన్తే । షడ్వాఋతవః ॥ ౫౯ ॥ ఋతవ ఖలు
వై దైవాః పితరః । ఋతూనేవదైవాన్పితౄన్ప్రీణాతి । తాన్ప్రీతాన్
మనుష్యాః పితరోఽను ప్రపిపతేత్ । సకృత్ప్రాచ్యన్నం బర్హిర్భవతి ।
సకృదివ హిపితరః । త్రిర్నిదధాతి । తృతీయైవా ఇతో లోకే పితరః ।
తానేవ ప్రీణాతి । పరాఙావర్తతే ॥ ౬౦ ॥ స్నేహా హి పితరః । ఓష్మా-
ణో వ్యావృత ఉపాస్తే । ఊష్మభాగా హి పితరః । బర్హిష్మతీనో

వదన్తి। పౌర్ణమాస్యాం 3 నపౌర్ణమాస్యా 3 మితి। యత్రాప్నోత్యాత్। జన్యమన్నమద్యాత్। ప్రజామాయుష్కాన్యాత్। యన్న పాప్నోత్యాత్। అహవిష్కాన్యాత్ ॥ ౬౦ ॥ పితృభ్య ఆవృశ్చ్యేత। అవదాభ్యేయమేవ। తన్నేవ పాపిశితం నేవాపాపిశితమ్। పీరం వా వై పితరః ప్రియన్తో హరన్తి। పీరం వా దదతి। ద్రప్సాం ఛినత్తి। హరణభాగా హి పితరః। పితృణామేవ నిరవదయతే। ఉత్తర ఆయుషి లోమచ్ఛిన్దీత। పితృణాగ్ం హ్యేతర్హి నేదీయః ॥ ౬౧ ॥ నమస్కరోతి। నమస్కారో హి పితృణామ్। నమో వః పితర్యో రసాయ। నమో వః పితరశ్శుష్మాయ। నమో వః పితరో జీవాయ। నమో వః పితరస్స్వధాయై। నమో వః పితరో మన్యవే। నమో వః పితరో ఘోరాయ। పితర్యో నమో వః। య ఏతస్మిన్లోకే స్థ ॥ ౬౩ ॥ యుష్మాగ్ంస్తేను। యేఽస్మిన్లోకే। మాం తేను। య ఏతస్మిన్లోకే స్థ। యూయం తేషాం వసిష్ఠా భూయాస్త। యేఽస్మిన్లోకే। అహం తేషాం వసిష్ఠో భూయాసమిత్యాహ। వసిష్ఠస్సమానానాం భవతి। య ఏవం విద్వాన్పితృభ్యః కరోతి। సమ్వై మనుష్యాణాం యజ్ఞః ॥ ౬౫ ॥ దైవానాంవా ఇతరే యజ్ఞాః। తేన వా ఏతత్పితృలోకే చరతి। యత్పితృభ్యఃకరోతి। స ఈశ్వర్వరఃప్రమేతోః। ప్రజాపత్యయర్చాపున్తనైతి। యజ్ఞో వై ప్రజాపతిః। యజ్ఞేనైవ సహ పున్తనైతి। నప్రజామాయుకోభవతి। పితృలోకే వా ఏతద్యజమానశ్చరతి। యత్పితృభ్యఃకరోతి। స ఈశ్వరఆర్తిమార్తోః। ప్రజాపతిస్త్వాహైనం తత ఉన్నేతుమర్హతీత్యాహుః।

యత్పాజాపత్యయ్యర్చాపున్నరైతి । ప్రజాపతిరైవైనం తత ఉన్నయతి । వాగ్వై మార్చ్ఛతియజమానః ॥ ౬౫ ॥

ఇత్యశ్నుతే పద్యన్తై పద్యన్తై షడ్వా ఋతవో వర్త్తవోఽహ-విస్సన్నయన్నే దీయష్ట్వా యజ్ఞో యజమానశ్చరతి యత్పితృభ్యః క్రరోతి పఞ్చ చ ॥ ౧౦ ॥

దైవాసురా అగ్నీషోమయోర్వా వై యథా దర్శం దైవా వై యదగ్నేయర్గ్రహైర్బహిష్పవమానాదినో నాగ్నీషోమో నసావిత్రందైవ-స్యాహం తార్ష్ణ్యం సప్తన్నహోమాన్న ఋషదం త్వేన్ద్రోవై ఋత్రగ్ం హత్వా దశ ॥ ౧౦ ॥

దైవాసురా వాజ్యేవైనం తస్మాద్వాజపేయయాజీ దైవస్యా-హం వాజస్యావరుద్ధ్యా ఇన్ద్రియమైవాస్మిన్ శ్లోకాహిపితరః పఞ్చ షట్టిః ॥ ౬౫ ॥

హరిఃఓమ్